

JAKT I LIERNE

Aktiv og fremtidsrettet forvaltning av smårovvilt

Rapport med oppsummering og resultater fra JaktLiernes smårovviltseminar, 2017

Innhold

Innhold	2
Forord.....	3
Innledning.....	4
Småroviltseminar 7-8 Juni.....	5
Gruppearbeid 1 – Tiltak og forvaltning	5
Resultater fra gruppearbeid 1	5
Gruppearbeid 2 – Forskning og utvikling.....	8
Resultater fra gruppearbeid 2	8
Oppsummering	10
Veien videre.....	10
Vedlegg.....	11

Forsidebilde: Bilde av foredragsholderne som holdt innlegg på småroviltseminaret. Fra venstre Nils Vidar Bratlandsmo (prosjektleder Jakt i Lierne/daglig leder for Fjellstyrene i Lierne), Pål F. Moa (Nord Universitet), Ivar Rimul (Fjellstyrene i Stjørdal), Erlend B. Nilsen (Norsk institutt for naturforskning), Mats Ericson (Felles Fjellrev II), Webjørn Svendsen (Norges jeger- og fiskerforbund), Lars Rød-Eriksen (Norsk institutt for naturforskning) og Morten Odden (Høgskolen i Innlandet).

Fotograf Roy Kveliaunet.

Forord

Småroviltseminaret ble initiert av JaktiLierne og arrangert i samarbeid med forvaltningsknutepunktet Naturporten i Lierne. Formålet med seminaret var å samle ulike ressurspersoner med faglig bakgrunn og interesse for småviltforvaltning for å diskutere en mer aktiv og fremtidsrettet forvaltning. Seminaret samlet deltakere med bred og ulik bakgrunn, blant annet fra nasjonale forskningsinstitusjoner, utdanningsinstitusjoner, interesseorganisasjoner, grunneiere og lokale og regionale forvaltningsorgan. Under seminaret ble det gjennomgått ny og relevant kunnskap om biologi og forvaltning av småvilt generelt, med et hovedfokus på smårovvilt. Videre ble deltakerne delt opp i grupper og tildelt gruppeoppgaver med ulike tilnærminger til fremtidig forskning/overvåkning og en mer aktiv forvaltning av smårovvilt. Denne kortrapporten oppsummerer resultatene fra gruppeoppgavene og plenumsdiskusjonene på seminaret.

Vi ønsker å takke alle involverte aktører som stilte opp på småroviltseminaret. For arrangørene, og forhåpentligvis deltakerne, bidro samlingen til mange konstruktive innspill og nye ideer til hvordan smårovviltet kan forvaltes i fremtiden.

Videre vil JaktiLierne og forvaltningsknutepunktet Naturporten benytte anledningen til å takke oppdragsgivere og finansierer.

Lierne, 18.09.2017

Nils Vidar Bratlandsmo, prosjektleder for JaktiLierne

Thomas Rohde, ansvarlig arrangør for Naturporten

Innledning

Over en lengre tidsperiode har man i Norge opplevd en betydelig nedgang i bestandstettheten hos flere jaktbare og ikke-jaktbare småviltarter, blant annet hos ulike hønsfugler og hare. Årsakene til de negative bestandstrendene synes å være sammensatt, og fremdeles gjenstår mange spørsmål før man har kommet frem til svar på hvorfor det er slik.

I Lierne, en av de største rypekommunene i Norge, jobbes det kontinuerlig for å drive en bærekraftig og kunnskapsbasert småviltforvaltning. Blant annet er det i flere år satt strenge begrensninger i jaktuttaket på hønsfugl, for å forsøke å snu de negative bestandstrendene. På tross av slike tiltak har man ikke fått en tydelig respons i form av økte bestander av hønsfugl.

Flere undersøkelser, blant annet kameraovervåkningsprosjektet til Nord Universitet og Høgskolen i Innlandet, viser at spesielt storfugl og orrfugl er utsatt for et høyt predasjonspress fra små pattedyrpredatorer. Videre er det viser forskning at fjellreven også påvirkes negativt av høye tettheter av rødrev i fjellområdene.

Levevilkårene for smårovviltet har bedret seg de siste 30-40 årene som et resultat av bedre mattilgang i form av slakteavfall og kadaver fra større storviltbestander og beitedyr. I tillegg har det i samme periode vært et lavt uttak av smårovvilt som følge av en lav interesse for jakt og fangst på smårovviltet.

Med bakgrunn i dette, og en vilje til å forbedre forholdene for hønsfugl, hare og fjellrev, ble prosjektet JaktiLierne igangsatt i 2014. Prosjektet er et samarbeid mellom Lierne kommune, Fjellstyrene i Lierne, private grunneiere og lokale jegere hvor hovedmålsettingene er å:

- Forenkle og forbedre grunneierorganisering for jakt og fangst av smårovvilt.
- Gjenskape status, kunnskap og kultur omkring jakt og fangst av rev og mår.
- Legge til rette for mer effektiv og intensiv jakt på smårovvilt.
- Begrense «menneskeskapte» matkilder til smårovviltet.
- Måle effekt av tiltakene gjennom forskning.

Prosjektet har frem til nå gitt gode resultater i form av en merkbar økning i jaktinteresse og fokus på jakt på smårovvilt. I løpet av jakt sesongene 2014/2015 og 2015/2016 ble det skutt og fanget til sammen 292 rev og 223 mår, i tillegg til et stort antall kråke, ravn, røyskatt, grevling og mink i Lierne kommune. Gjennom samme tidsperiode er det samlet inn mange tonn slakteavfall fra elgjakta som oppbevares i frysecontainer før det benyttes som åte utover vinteren. Dette tiltaket er forventet å gi god effekt på rødrevbestandene, i og med at det begrenser mattilgangen for rødreven i utmarka, samtidig som man aktiv benytter det til uttak gjennom åtejakt.

I tillegg til JaktiLierne-prosjektet pågår en rekke forskningsprosjekter i samme område med hønsfugl og smårovvilt som tema. Dette gir en unik mulighet til å undersøke interaksjonen mellom småviltet og predasjonens rolle i den sammenheng. Samtidig vil forskningsprosjektene bidra til å synliggjøre effektene av ulike igangsatte tiltak i regi av JaktiLierne-prosjektet.

Som en av årets hovedaktiviteter i JaktiLierne-prosjektet ble det bestemt at det i 2017 skulle arrangeres et eget seminar med hovedfokus på en mer aktiv forvaltning av smårovviltet. Samtidig var dette en god anledning til å samle deltakere med en bred og ulik bakgrunn for å evaluere resultatene fra de tre første sesongene med tiltak i regi av JaktiLierne-prosjektet. Det ble lagt vekt på formidling av ny forskning knyttet til småviltforvaltning med hovedfokus på smårovvilt. Samtidig skulle seminaret være en arena hvor JaktiLierne ble diskutert og evaluert med et fokus på hva som blir avgjørende fremover for å lykkes med målsettingene.

Forvaltningsknutepunktet Naturporten i Lierne v/Lierne Nasjonalparksenter IKS deltok som medarrangør for seminaret, i og med at et av hovedsatsningsområdene deres er å formidle forskning og skape arenaer hvor erfaringsbasert og vitenskapsbasert kunnskap kan møtes.

Småroviltseminar 7-8 Juni

Gruppearbeid 1 – Tiltak og forvaltning

Formålet med gruppearbeid 1 var hovedsakelig å få i gang en diskusjon rundt hvilke tiltak som kan settes i gang for å oppnå en mer effektiv forvaltning og et stabilt høyt uttak av smårovilt. Erfaringer og resultater fra tiltak igangsatt i JaktiLierne-prosjektet ble bruk som utgangspunkt for diskusjonen.

Resultater fra gruppearbeid 1

Spørsmål 1: «*Kan endringer i nåværende forvaltning og rammeverk stimulere til et mer effektivt uttak av småpredatorer, eventuelt hvordan (økonomi, jaktidsrammer, økologisk bæreevne, utøvelsesforskriften, forvaltningsskala, kunnskap etc.*»

Generelt:

- Deltakerne påpeker at det blir viktig så synliggjøre den samfunnsmessige betydningen av en aktiv forvaltning av smårovilt.
- Det blir avgjørende å skape legitimitet og aksept for de foreslåtte tiltakene som kan øke uttaket av smårovilt og for å nå fram med arbeidet må ulike interesseorganisasjoner samarbeide. Flere av tiltakene som er foreslått i gruppearbeidet kan av enkelte miljøer oppleves som kontroversielle. For å nå frem med tiltakene må problemstillingen settes i riktig kontekst og være basert på et godt kunnskapsgrunnlag.
- Det påpekes at det bør være mulig å få allmenn aksept og legitimitet for en del av foreslåtte tiltak, så lenge de bidrar til å få jaktbare og ikke-jaktbare arter ut av rødlista, samt bedre forholdene for eksempelvis fjellreven.

Jaktidsrammer:

- Flere av deltakerne opplever at jaktidsrammene delvis er til hinder for å sikre et høyt og målrettet uttak av smårovilt som predatorer på jaktbart småvilt. Generelt ønskes det en differensiering i jakttidene for ulike deler av landet på grunn av økologiske og fenologiske ulikheter. Siden det er noe ulik yngletid i ulike deler av landet, bør yngletidsfredning tilpasses deretter (Et forslag er blant annet lengre jakttid på rødrev på våren i områder med sen yngling – 1 uke vil potensielt kunne utgjøre mye).
- Enkelte foreslå at kommunene bør gis dispensasjonsmulighet i forhold til jaktidsrammene, jfr. jakttid på bever som kan utvides med 15 dager av kommunen hvis forholdene normalt vanskeliggjør en bestandsmessig forsvarlig forvaltning innenfor ordinær jakttid.
- Det ble videre av enkelte hevdet at grunnlaget for jaktidsrammene for enkelte arter er basert på andre argumenter og tradisjoner enn et ønske om høy beskatning av artene. Jaktidsstart på mår ble foreslått fremskyndes til eksempelvis 21.08 slik at den sammenfaller med røyskatt og grevling. Per i dag kan det se ut som om jakttiden er satt ut fra ønske om en høy skinnverdi og ikke etter en biologisk begrunnelse eller et ønske om et effektivt uttak av artene. Det samme gjelder «helligdagsfredningen», en fredning som ikke er biologisk begrunnet og som utgjør et mulig hinder for et høyt og effektivt uttak av smårovilt i denne perioden. Helligdagsfredningen ønskes av enkelte fjernet, spesielt med tanke på at det er da jegere/fangstmenn har fri og mulighet til å ta seg en tur på jakt og fangst.

Forskrift og utøvelse av jakt, felling og fangst:

- Flere av bestemmelsene omkring utøvelsen av jakt og fangst oppleves av flere som unødvendig strenge og de er med på å motvirke og vanskeliggjøre et tilstrekkelig høyt uttak av smårovvilt.
- Enkelte av deltakerne viser til at kravene til eksempelvis bruk av åter og fangstredskaper bør lempes på i stedet for å skjerpes, hvis man enes om et mål om et effektivt uttak av smårovvilt. Bruk av lys ved åtejakt bør det gis en generell tillatelse til for alle arter og det må åpnes for mulighet til elektronisk overvåkning av feller laget for levendefangst. Videre vises det til at bruk av fotsnare til fangst av rev er en effektiv og human metode som benyttes med hell i Sverige (fangstmetodikk godkjent etter internasjonal standard). Dagens regelverk krever også at slagfeller sjekkes en gang hver uke, noe som virker å være unødvendig ut fra et dyrevelferdsmessig argument, i og med at dyr som går i disse fellene dør momentant.
- Videre vises det til at mye av fangsten som foregår på smårovvilt utføres i en periode med begrenset dagslys og til dels i utilgjengelige områder. Det etterspørres en forskriftsendring som muliggjør bruk av motoriserte hjelpemidler for sjekk av feller/båser, eksempelvis bruk av snøscooter på ubruytede skogsbilveier.
- Hi-uttak på rødrev, spesielt i fjellområder, bør kunne tillates og benyttes i større grad som et virkemiddel for å få rypa ut fra rødlista og for å bedre forholdene for andre bakkerugende fugl og fjellrev.

Sentrale virkemidler for å stimulere til en mer effektiv forvaltning av småpredatorer:

- Generelt ønskes det i større grad et statlig og regionalt engasjement rundt smårovvilt- og småviltforvaltningen. Det oppleves som at de statlige virkemidlene for å få eksempelvis rypa ut av rødlista er strengere begrensninger på jegerstanden i stedet for å oppfordre til, og synliggjøre resultatene, av et høyt uttak av smårovvilt. Statusen på jakt og fangst av smårovvilt må økes, noe sentral viltforvaltning må bidra til. Eksempelvis bør det muliggjøres bruk av viltfondsmidler til utbetaling av skuddpremier på smårovvilt.
- For å redusere mattilgangen, og dermed overlevelsen for smårovviltet, er det et ønske om at Miljødirektoratet organiserer et krav om innsamling av døde dyr, slakteavfall og viltskinn. Det bør vurderes om dette kan forankres i forurensningslovgivningen eller renovasjonsforskrift.

Spørsmål 2: «Hvilke forvaltningsrettede tiltak vil være mest effektive å sette i verk eller videreføre i JaktLierne-prosjektet for å redusere bestandene av småpredatorer i et langsiktig perspektiv? Hvilke av disse tiltakene er forventet å gi mest positiv effekt på bestandene av hønsefugl?»

Redusering av mattilgang for smårovvilt og åtejakt:

- Det påpekes fra deltakerne at tiltaket med innsamling av slakteavfall (og skinn for eventuelt videreforedling) fra storviltjakta i regi av JaktLierne-prosjektet bør videreføres for å redusere mattilgangen for smårovviltet i en periode hvor tilgangen på føde generelt sett er lav. Det innsamlede materialet benyttes utover vinteren som åtemateriale for åtejakt på rev, noe som gir en dobbel effekt av tiltaket. Det påpekes her fra flere at jakttrykket på de utlagte åtene må holdes høyt gjennom jaktseasonen for å forhindre at disse fungerer som rene foringsstasjoner. Et mulig alternativ kan være å redusere antallet private åteplasser med lavt jakttrykk og heller opprette flere åpne og offentlige åtebuer (og kråkefeller).
- Et alternativ til å benytte slakteavfallet til åtejakt på vinteren kan være å legge det ut som foring i nærheten av rødrevhi i yngletiden for å redusere aksjonsradiusen til reven, og dermed predasjonen på reir til bakkerugende fuglearter. Tiltaket er forsøkt i Østfold med til dels gode resultater. For at dette tiltaket skal kunne forsvares må jakttrykket på disse

foringsstasjonene være høyt ved jaktstart, slik at man tar ut mest mulig av årets tilvekst, som potensielt kan være høyere på grunn av foringen. I den sammenheng påpeker jegere med erfaring fra åtejakt at reven kan være noe vanskelig å få inn på åte på sommerstid.

Tiltak for å stimulere til økt interesse for jakt og fangst på smårovvilt:

- Inspirasjonssamlinger og faglige diskusjoner hvor det presenteres nye resultater fra forskningen må til for å motivere jegerne til å opprettholde interessen og mobilisere til innsats over lengre tid. Det bør her legges vekt på å presentere og øke kompetansen rundt nye jaktformer, eksempelvis å stimulere til mer aktiv bruk av hund under jakten. Spesielt viktig blir det å heve statusen til jakt på smårovvilt slik at man inspirerer nye og unge jegere til å begynne med denne jaktformen, gjerne i kombinasjon med en lavere pris på jaktkort for yngre jegere.
- En oppdatert hjemmeside med diverse informasjon om jakt og fangst på smårovvilt og fellingsbørs for hver enkelt jakt sesong, med premiering, bør videreføres for å motivere jegerne. Dette er spesielt viktig tidlig i sesongen når jegerne er i oppstarten på ny sesong. Fellingsbørsen har vist seg å være veldig populær i Lierne og genererer mye besøk på nettsiden (<http://jaktilierne.no/>).
- Erfaringsmessig er det i all hovedsak lokale jegere i Lierne som jakter/fangster smårovvilt og dermed bidrar til økt uttak av smårovvilt som igjen er positivt for annet jaktbart småvilt. Det oppleves som noe mer utfordrende å få tilreisende småviltjegere til å skyte smårovvilt når sjansen byr seg. For å oppmuntre jegere, både innenbygds og tilreisende, til å felle smårovvilt bør de enten gis rabatt på jaktkort eller høyere kvoter på rype/skogsfugl hvis de har registrert felt smårovvilt på JaktiLierne. Dette ble innført av Fjellstyrene i Lierne i 2016 og videreføres i 2017. Flere av deltakerne påpekte at dette må markedsføres godt til jegerne.
- Antallet tilreisende hytteeiere til Lierne er relativt høyt og det ligger her et potensiale til økt uttak av smårovvilt hvis man kan motivere de til å legge inn jakt og fangst som en aktivitet når de er på hytta.

Spørsmål 3: «Hvordan kan man best følge opp og overvåke resultatene fra eventuelle nye tiltak som settes i gang?»

- For å følge opp og overvåke resultatene best mulig, må forvaltningen og forskningen samarbeide tett i utviklingen av nye prosjekter og ved igangsetting av nye tiltak, slik at resultatene som kommer frem fra overvåkingen blir direkte anvendbar i den videre forvaltningen. Studiedesign og hvilke data som samles inn må avklares i et samarbeid. Ved igangsetting av nye tiltak og overvåking bør det legges vekt på at dataene som samles inn er anvendbare for etterbruk, samtidig som lange tidsserier bør etterstrebes.
- For data som allerede er innsamlet er det viktig at disse analyseres tilstrekkelig og at de ulike forskningsprosjektene som naturlig inngår i tematikken organiserer seg godt. Videre påpekes det at kunnskapen og resultatene må formidles tilbake til de som bidrar til innsamlingen bla. gjennom JaktiLierne, da dette er avgjørende for å holde rekruttering og engasjement på et høyt nivå.

Det må hele tiden være fokus på evaluering av effektene fra ulike tiltak i forhold til hva som var målet med tiltakene.

MÅL

EFFEKT ← TILTAK

Gruppearbeid 2 – Forskning og utvikling

Formålet med gruppearbeid 2 var i hovedsak å få en evaluering, diskusjon og eventuelt korrigerende av forskningen og datainnsamlingen som foregår i regi av JaktiLierne. Samtidig ble dette en god anledning til å diskutere hvordan disse resultatene kan ses i sammenheng med de andre forskningsprosjektene som pågår i Lierne innenfor samme tematikk, og hvilke data som eventuelt mangler for å få sikre resultater.

Resultater fra gruppearbeid 2

Spørsmål 1: «Har vi de data som trengs, og er de gode nok til å svare på følgende hovedspørsmål?»

1 a) «Fører uttaket av småpredatorer i regi av JaktiLierne-prosjektet til lavere bestandstettheter av dem?»

- Generelt var deltakerne av den oppfatning at all reduksjon av smårovvilt vil være positivt med tanke på å redusere antallet predatorer i et område. Det er blant deltakerne delte meninger om man allerede ser en effekt av uttaket på smårovvilt i regi av JaktiLierne, men flere var av den oppfatning at det har blitt mindre rødrev og mår, noe som delvis støttes av resultatene fra gjennomførte sportakseringer. I tillegg har flere observert en økning i tetthet av annet småvilt, eksempelvis ekorn.
- Det vises til at det er for tidlig å trekke konklusjoner med tanke på endring i tetthet av smårovvilt. Man er helt avhengig av lengre tidsserier og dermed større sikkerhet i eksisterende datasett før konklusjoner kan tas.

1 b) «Fører uttaket av småpredatorer i regi av JaktiLierne-prosjektet til høyere tetthet av hønsefugl?»

- Det var enighet blant deltakerne i at det er mange faktorer som påvirker tetthetene av hønsefugl, men at all reduksjon i tetthet av smårovvilt er positivt og at det fører til bedre forutsetninger for hønsefuglbestandene.
- Det ble påpekt at man kanskje ikke ser tydelige resultater på hønsefuglbestandene foreløpig, men at dette arbeidet krever tid og tålmodighet. JaktiLierne skal i tillegg til å redusere antallet smårovvilt over en periode, endre holdninger, kunnskapsnivå og jaktkultur for å på lang sikt bygge nye generasjoner av smårovviltjegere. Dette vil over tid føre til et mer langsiktig og stabilt uttak av smårovvilt.
- Det oppleves fra de lokale deltakerne at JaktiLierne-prosjektet gir resultater på skogsfuglbestandene, men ikke nødvendigvis på rypa foreløpig. Flere mener at det kommer av at predatorsamfunnet i fjellet er mer sammensatt, mens et høyt uttak av rødrev og mår gir en mer direkte effekt på skogsfuglen, siden de er hovedpredatorene på disse artene.

1 c) «Hvis dataene ikke er gode nok til å svare på spørsmålene ovenfor; hvilke data mangler og hvordan kan vi skaffe de? List opp de tre viktigste tiltakene!»

- Generelt er tilbakemeldingene at det mangler en del viktig kunnskap om sentral økologi til de viktigste smårovviltartene som er av interesse for JaktiLierne-prosjektet. Et eksempel er at det foreligger for lite kunnskap om mår – vi vet for lite om bestandstettheten og hvilke mekanismer som driver disse bestandene. Videre begynner man å ha god oversikt over predasjon og dødelighet hos hønsefugl gjennom ulik overvåkning, men fremdeles mangler en oversikt over hvor mye voksenfugl som blir predert av rovfugl gjennom en sesong – mulig med kameraovervåkning på kjente rovfuglreir?

- For å undersøke om uttaket av smårovvilt i JaktiLierne-prosjektet fører til større bestander av skogsfugl (og eventuelt fjellrype) er man avhengig av bedre bestandstall og takseringer på disse artene, eksempelvis gjennom linjetakst.
- Når det gjelder rødrev er det behov for en bedre oversikt over tettheten av rødrev i høyfjellet og det sporinger i høyfjellet bør utvikles og videreføres på lik linje med i lavereliggende områder. I tillegg mangler man foreløpig gode tetthetsdata på rødrev i Lierne generelt, noe JaktiLierne-prosjektet er avhengige av for å kunne si noe om hvor stor andel av bestanden som tas ut gjennom jakt og fangst. For å innhente data på dette og mer informasjon om arealbruken til smårovviltet er det ønskelig med utprøving av radiomerking/GPS-sporing og DNA-analyser som et supplement til sporingsdata.
- Deltakere fra ulike forskningsinstitusjoner påpekte at det er nødvendig med bedre data på jakt- og fangstinnsats for å kunne sammenlikne resultatene mellom ulike år i JaktiLierne-prosjektet. Her påpekes det at jegerne må involveres i denne rapporteringen, noe som bør være mulig å få til så lenge de involverte ser det som nyttig å bidra til datainnsamlingen.

Spørsmål 2: «*Er de foreløpige forskningsresultatene som forventet? Hvis ikke - hvorfor?*»

Generelt om overvåkingen og forskningsresultatene fra JaktiLierne-prosjektet:

- Alle deltakerne påpeker at forskningsaktiviteten og datainnsamlingen som er satt i gang i Lierne er unikt i Norge og det er ingen andre steder med samme mulighet til å undersøke sammenhengene mellom småvilt og forvaltning av smårovvilt. Det foreligger mange data, tidsserier og resultater innenfor temaet, og utfordringen blir å organisere dette slik at man får frem gode resultater på sammenhengene. Per i dag fremstår de ulike problemstillingene og prosjektene noe fragmentert og mange prosjektet går parallelt uten at det ses i sammenheng.
- Flere av resultatene fra forskningen må implementeres i forvaltningen – det etterlyses flere praktisk rettede tiltak og nye forvaltningsmodeller som anvender ny den nye kunnskapen. Samtidig må man være tålmodig siden det er nødvendig med mer data/lengre tidsserier for å konkludere.

Oppsummering

Seminaret skapte gode diskusjoner omkring temaet småviltforvaltning og generelt ble det påpekt at det fremover blir enda viktigere å opprettholde en aktiv og offensiv forvaltning av smårovvilt. JaktiLierne-prosjektet viser at det finnes stor vilje lokalt til å begrense og redusere smårovviltbestandene. Flere av deltakerne påpekte hvor langt man har kommet Lierne, i et nært samarbeid med forskningsmiljøene, med tanke på nytenking og utprøving av nye forvaltningstiltak i småviltforvaltningen. JaktiLierne har en stor overføringsverdi til andre som ønsker å sette i gang tilsvarende tiltak, noe som på sikt kan bidra til en mer regional innsats. Viktigheten av å ha administrative ressurser til å opprettholde interessen og engasjementet rundt et slikt prosjekt ble fremhevet fra flere av deltakerne som avgjørende, sammen med engasjementet fra de lokale jegerne, for å lykkes,

Deltakerne bidro til å evaluere JaktiLierne og kom med flere innspill og ideer til nye tiltak og satsningsområder. Fra flere hold ble det påpekt at man i dette arbeidet må være tålmodig, både i forhold til å se tydelige resultater fra arbeidet, men og med tanke på å samarbeide med andre interesseorganisasjoner for å oppnå større aksept for et høyt uttak av smårovvilt..

Flere steder i Norge er det lokale engasjementet stort i forhold til å sette fokus på en mer aktiv forvaltning av smårovviltet, men det oppleves at det mangler interesse til å sette fokus på problematikken på regionalt og nasjonalt nivå. Det etterlyses en synliggjøring av samfunnsnyten av tiltak som JaktiLierne og en vilje til å ta de nødvendige grep fra den sentrale viltforvaltningens.

Stimuleringstiltak sentralt og lokalt, annen virkemiddelbruk og forskriftsendringer blir nødvendig i tiden fremover hvis man skal snu en langvarig utvikling med økende bestander av smårovvilt og minkende tettheter av andre småviltarter.

Veien videre

I det videre arbeidet blir det for JaktiLierne sin side viktig å videreføre de gode tiltakene som er satt i gang, følge opp dette med datainnsamling og forskning og arbeide mot at det lokale engasjementet rundt jakt og fangst på smårovvilt skal vedvare, også etter prosjektperioden.

Videre er det ønskelig å opprette en dialog med regional og sentral viltforvaltning for å diskutere hvilke muligheter som finnes for å øke fokuset på en effektiv forvaltning av smårovvilt. Dette må gjøres i samarbeid med andre interesseorganisasjoner hvis man skal få gjennomslag og aksept for samfunnsnyten av en mer aktiv forvaltning av smårovviltet.

Vedlegg

Vedlegg 1: Oppsummering av resultatene fra gruppearbeid 1 og 2 i stikkordsform.

Gruppearbeid 1	Tema: Tiltak og forvaltning
<p>l) Kan endringer i nåværende forvaltning og rammeverk stimulere til et mer effektivt uttak av småpredatorer? (økonomi, jakttidsrammer, jaktbestemmels er, økologisk bæreevne, forvaltningsskala, kunnskap, etc.)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Jakttidsrammene; differensiering i ulike deler av landet, kommunene bør gis dispensasjonsmulighet ift. jakttidsrammene. Lengre jakttidsramme på rev i områder med sen yngling (fjellområder), en uke vil utgjøre mye. Tillate tidligere jaktstart på mår (dagens jakttidsramme satt ut fra skinnverdi). Krav om tilsyn til slagfeller på en gang i uken bør fjernes – unødvendig og ikke på grunn av dyrevernshensyn. Fjerne jakttidsfredning i perioder hvor folk har best tid til å jakte (jul/påske).- Utøvelsen av jakt/fangst: Bruk av åter, lys, motorferdsel knyttet til jakt, båser etc. Elektronisk overvåking av levende feller bør kunne tillates for alle arter. Benytte motorisert kjøretøy for sjekk av feller/båser, eksempelvis snøscooter langs ubrøytede skogsbilveger. Fotsnare bør tillates også i Norge (gode erfaringer fra bla. Sverige og metoden er godkjent etter internasjonal standard). Hi-uttak på rødrev i enkelte områder, det gjøres i høyfjellet i områder med fjellrev og bør kunne benyttes som virkemiddel ift. rypas rødlistestatus.- Andre virkemidler:- Muliggjøre bruk av viltfondsmidler til skuddpremier på predatorer – mer statlig innsats og engasjement rundt smårovvilt-/småviltforvaltningen (øke statusen på smårovviltjakt).- Høyere kvoter eller rabatt for de fuglejegerne som feller smårovvilt. Preparering av skinn fra smårovvilt for de som ønsker det.- Vurdere å senke prisene for jaktkort til yngre jegere.- Foring av smårovviltet gjennom sesongen for å minske aksjonsradiusen til rovviltet og redusere predasjon på bla. hønsefugl. Åtene må benyttes til intensiv jakt fra jaktstart.- NJFF har begynt å forberede revideringen av jakttidsrammer -> spille inn dette også fra Lierne og omegn. Jervprosjektet og krav om at dette også må omfatte rev.- MD organisere krav om innsamling av døde dyr, slakteavfall og viltskinn (også for etterbruk).- SAMFUNNSMESSIG FUNKSJON SOM MÅ FORMIDLES OG DETTE MÅ EN ENES OM SAMMEN MED ANDRE ORGANISASJONER - SAMFUNNSFUNKSJON

<p>II) Hvilke forvaltningsrette de tiltak vil være mest effektive å sette i verk eller videreføre i JiL-prosjektet for å redusere bestandene av småpredatorer i et langsiktig perspektiv?</p> <p>a) Hvilke av disse tiltakene er forventet å gi mest positiv effekt på bestandene av hønsfugl?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Innsamling av slakteavfall og skinn fra elgjakta – utgjør en ressurs i en høst hvor tilgangen på føde er lav (hjemmel til å pålegge fjerning etter renovasjonsforskriften). - Foring nærme hi – redusere predasjon i hekkeperioden (vanskelig å få reven inn på sommeren). - Inspirasjonssamlinger må til – presentere nye jaktformer. Stimulere til mer bruk av hund i jakten og en økning i kunnskapsnivået til jegere for å komme godt i gang med jakt med hund. - Større markedsføring av økt dagskvote på rype ved rapportering av fanget smårovvilt. - Hjemmesider og fellingsbørs må opprettholdes for å motivere jegerne – spesielt tidlig i jaktseasonen. Samlinger med faglig påfyll er viktig! - Tilgang til flere åpne og offentlige åtebuer – per i dag for mange åteplasser med for lavt jakttrykk. Bedre med få plasser med høy jakttrykk enn mange med lavt. - Oppsett av flere kråkefeller og hi-uttak på rødrev. - Få tilreisende småviltjegere og hytteeiere til å bidra til uttak av smårovvilt. - Vanskelig å få aksept for mange tiltak – flere av tiltakene i JiL kan være positiv for fjellreven og således være egnet for å skape legitimitet. - Allmenn aksept for å få rypa ut av rødlista – konteksten av tiltakene må settes korrekt for å unngå motbør ifm. revideringen av jaktidsrammene.
<p>III) Hvordan kan man best følge opp og overvåke resultatene fra eventuelle nye tiltak som settes i gang?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid med forskning i utvikling av prosjekt og tiltak som kan benyttes direkte i forvaltningen (viktig med oppfølging av nye tiltak). - Maksimalt nyttbare data for etterbruk og ønskelig med lange tidsserier. - Samarbeid med forskningsinstitusjoner angående studiedesign - avgjøre hvilke data som samles inn i neste periode. - Videre organisering må til – dataene må bearbeides og kunnskapen må formidles. - Ved igangsetting av nye tiltak er det avgjørende å holde rekrutering og engasjement på et høyt nivå. <p>Hele tiden tenke evaluering/overvåking av effektene av ulike tiltak i forhold til målene med tiltakene.</p> <div style="text-align: center;"> <p>MÅL</p> <p>↗ ↘</p> <p>EFFEKT ← TILTAK</p> </div>

Gruppearbeid 2	Tema: Forskning og utvikling
<p>IV) Har vi de data som trengs, og er de gode nok i forhold til å svare på følgende hovedspørsmål:</p> <p>a) Fører uttaket av småpredatorer i regi av JiL-prosjektet til lavere bestander av dem?</p> <p>b) Fører uttaket av småpredatorer i regi av JiL-prosjektet til større bestander av hønefugl?</p> <p>c) Hvis dataene ikke er gode nok til å svare på spørsmålene ovenfor; hvilke data mangler og hvordan kan vi skaffe de? List opp de tre viktigste tiltakene!</p>	<p>a)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udelte meninger om effektene på småviltbestandene – mindre spor på rødrevtakseringer og en oppgang i ekornbestanden. - Antatte tendenser nå men for tidlig å trekke konklusjoner. Det er nødvendig å fortsette med innsamling for å få større sikkerhet i dataene. Trengs ikke nye dataserier, men fortsettelse av eksisterende. - All reduksjon av smårovvilt er positivt/hjelper på bestandene av småvilt. <p>b)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mange faktorer som påvirker dette, men en generell enighet om at det hjelper på bestandene av hønefugl. - Påpekes at det må til tålmodighet, man skal endre kulturer og holdninger på lang sikt for å bygge en ny generasjon smårovviltjegere. - Opplevs fra de lokale at JiL-prosjektet gir resultater på skogsfuglbestandene, men ikke nødvendigvis på lirype (foreløpig). <p>c)</p> <ul style="list-style-type: none"> - For lite kunnskap om mår! Bestandstetthet og mekanismer/sammenhenger som driver bestandene. - For dårlig oversikt over tetthet av rødrev i fjellet – ønskelig med sporinger på høyfjellet (det må takseres etter forholdene og legges til rette for parallelle studier på tettheter av ulike arter i samme takst). - Ønskelig med bedre bestandstall på skogsfugl (og fjellrype) - linjetakseringer. - Må til bedre data på jakt- og fangsttinnings for å sammenligne mellom ulike år. Involvering av jegerne i rapporteringen er ønskelig og mulig å få til, spesielt hvis det vises til at det hjelper. - Svært avgjørende å vise til forskningen i det videre arbeidet. - Ønskelig med resultater på rovfugl og hvordan de virker inn på hønefuglene – spesielt på voksenfugl. - For lite kunnskap om arealbruk hos smårovvilt – ønskelig med radiomerking/GPS-overvåking/DNA-analyser på smårovvilt som supplement til sporingsdata. - Mangler gode tetthetsdata på rødrev for å kunne si noe om hvor stor <u>andel</u> av bestanden som er tatt ut gjennom jakt/fangst.

<p>V) Er de foreløpige forskningsresultatene som forventet? Hvis ikke – hvorfor?</p>	<ul style="list-style-type: none">- <u>Unikt</u> i Lierne med den datafangsten som er foretatt - ingen steder hvor det er samme muligheter til å se på sammenhengene.- For få praktisk rettede forvaltningstiltak.- Det er nødvendig med mer data/lengre tidsserier for å konkludere og man må være tålmodig.- Forskningen fremstår noe fragmentert, for mange små prosjekter som går parallelt uten at man ser det i sammenheng.- Sammenkobling av prosjektene og komme frem til egne forvaltningsmodeller som må utprøves i praksis.- Begynner å ha mye data på mange områder knyttet til problemstillingen – utfordringen er å få sydd dette sammen til ett prosjekt som tar med seg alle problemstillingene/sammenhengene.
--	---

Vedlegg 2: Liste over deltakere på småroviltseminaret i Lierne 7-8 Juni, 2017

Navn:	Representerte:
Pål Moa	Nord Universitet
Morten Odden	Høgskolen i Innlandet
Lars Rød-Eriksen	NINA
Erlend B. Nilsen	NINA
Torgeir Lande	Norges Fjellstyresamband
Lina Nøstvold	Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Webjørn Svendsen	Norges jeger- og fiskerforbund
Mats Ericson	Prosjektleder "Felles Fjellrev II"
Ivar Rimul	Fjellstyrene i Stjørdal
Bjørn Ingen Ånonli	Snåsa Fjellstyre
Lisbeth Aassve	Snåsa Fjellstyre
Nils Vidar Bratlandsmo	Fjellstyrene i Lierne
Leo Lyngstad	Fjellstyrene i Lierne
Tord Åberg	Fjellstyrene i Lierne
Grete Bruce	Leder i Sørli fjellstyre
Arnodd Lillemark	Leder i Nordli fjellstyre/Norges Fjellstyresamband
Oddbjørn Nordset	Styreleder Lierne Nasjonalparksenter IKS
Roy Nilsen	Lierne kommune
Kåre Totland	JaktiLierne/Sørli fjellstyre
Andreas Leistad	JaktiLierne/Lierne kommune
Arve Åness	JaktiLierne
Lillian Bergli	JaktiLierne/Lierne Nasjonalparksenter IKS
Arne Otto Sandmo	JaktiLierne
Sten Arthur Sælør	JaktiLierne
Birger Gåsbakk	JaktiLierne
Leif Tore Reitan	JaktiLierne
Bjørn Evert Holand	JaktiLierne
Thomas Rohde	Lierne Nasjonalparksenter IKS